

**Universitat de les
Illes Balears**

**Títol: Ramon Llull. La pobresa voluntària al *Romanç
d'Evast e Blaquerna***

NOM AUTOR: Maria Company Monroig

DNI AUTOR: 41573007R

NOM TUTOR: Gabriel Ensenyat Pujol

Memòria del Treball de Final de Grau

Estudis de Grau de Llengua i Literatura Catalanes

Paraules clau: Ramon Llull, pobresa voluntària, Blaquerna

de la
UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs acadèmic 2013-2014

En cas de no autoritzar l'accés públic al TFG, marcau la següent casella:

Índex

I.	Introducció	3
1)	L'ascens dels laics a l'espiritualitat	4
2)	El <i>Romanç d'Evast e Blaquerna</i> . Proposta lul·liana de la reforma	10
II.	Mostres de pobresa dins l'obra. Comentari i anàlisi.....	13
1)	Evast i Aloma, model de pobresa voluntària.....	13
2)	Model proper als beguins	15
3)	Donació dels béns	17
4)	Casos d'eclesiàstics golafres	21
5)	Costums de l'època.....	22
6)	Reflexions sobre la matèria	24
7)	Blaquerna	26
8)	Canonge de pobresa	27
9)	Pobresa general.....	29
10)	Pobresa, causa de determinats mals	30
III.	Conclusions.....	32
IV.	Referències bibliogràfiques.....	34
1)	Críteris per citar	34
2)	Obres de caràcter general.....	34
3)	Edicions	35
4)	Obres sobre Ramon Llull	35
5)	Altres	36
V.	Annex.....	37

I. Introducció

La línia temàtica d'aquest projecte de fi de grau és *Ramon Llull*. Evidentment és un tema molt ampli –i molt estudiat– i per això hem hagut de concretar-ho, analitzant-ne una qüestió concreta. Ens hem decantat per un aspecte que interessava molt a l'autor, la pobresa voluntària.

Així doncs, al llarg d'aquestes pàgines desenvoluparem aquest tema, relacionant-ho amb l'ascens dels laics en qüestions de fe per arribar a la part central del treball: assenyalar i explicar com es mostra tot allò relacionat amb la pobresa voluntària en una de les obres cabdals de Ramon Llull (Mallorca 1232/3-1316): *Romanç d'Evast e Blaquerma*, escrita entre els anys 1276 i 1283.

Aquesta és la primera novel·la que escriu el beat, en la qual ens ofereix una àmplia visió de la societat de l'època, especialment en l'àmbit religiós. Com veurem, el que fa l'autor es mostrar-nos les pautes que ha de seguir la societat cristiana per aconseguir la salvació de l'ànima i la vida eterna.

Sintetitzant, es pot dir que tot allò que féu Ramon Llull es va dur a terme amb una doble intenció: reformar la cristiandat i convertir els infidels. Com ja hem dit, aquest projecte es centrarà amb la primera intenció i, per això, no hi ha millor obra que el *Blaquerma* per exemplificar-ho, atès que en aquest llibre Llull expressa el seu projecte de reforma.

Abans de centrar-nos en aquesta obra, però, caldrà fer cinc cèntims en relació al context cultural de l'època en què els laics es van interessar per temes fins llavors reservats a l'estament eclesiàstic.

1) L'ascens dels laics a l'espiritualitat

A partir del segle XII i al llarg del segle XIII a Europa apareix un fenomen que fins aleshores no s'havia produït i que consistia en l'accés i el protagonisme dels laics en qüestions d'espiritualitat. Aquestes «profundes inquietuds espirituals [...] són un component de primer ordre en el procés d'emancipació intel·lectual que es detecta entre els mateixos laics a la tardor de l'edat mitjana» (SOLER, 1998:3).

A l'Edat Mitjana la religió té un pes fonamental, ho condicionava i mediatitzava absolutament tot. Així doncs, el mitjancer exclusiu entre la divinitat i el poble no era altre que l'Església, la qual tenia el monopoli absolut en aquest àmbit. Ara bé, a partir del segle XII a l'Europa cristiana comencen a aparèixer persones que no fan part de l'estament eclesiàstic però que també es volen implicar en aquesta qüestió. És a dir, alguns laics volen intervenir en matèria d'espiritualitat sense deixar de mantenir la seva laïcitat. Això suposarà un trencament molt important i significatiu. És el cas de Ramon Llull.

«A la Corona d'Aragó, el fenomen coincideix amb la constitució, la generalització i la consolidació d'una tradició cultural rica i diversa en llengua vulgar al tombant del segle XIII amb el XIV. Algunes de les principals contribucions a l'extensió de l'ús escrit del català vénen de l'àmbit de l'espiritualitat i per obra dels laics. És el cas de Ramon Llull i Arnau de Vilanova [...]. Llull i Vilanova viuen, doncs, al mateix començament d'aquesta tendència i fan que la cultural catalana la manifesti amb una notable precocitat». (SOLER 1998:3)

L'Església, davant aquest fet va reaccionar de manera molt activa i es va manifestar en contra. Considerava que per a totes aquelles persones interessades en la matèria era indispensable fer part de l'estament religiós. L'Església, sempre que actuava en contra, argumentava la seva actitud opositora assenyalant el següent aspecte: aquesta gent no tenia la preparació necessària i podien cometre, per tant, heretgies.

Així i tot, es van formar diferents grups que pretenien dir la seva en aquestes qüestions, tot i no pertànyer a l'estament eclesiàstic. Aquests grups es caracteritzaven per no tenir cap mena d'organització concreta. Tan aviat trobem persones que van totalment per lliure (com Ramon Llull) com grups que estableixen entre ells una mínima

organització i que reben noms diferents (beguins i beguines, penitents, humiliats...). Aquests corrents espirituals, com veurem, són formats per gent molt diferent entre ella, ja sigui per la procedència, el seu ofici, condició social, etc.

En aquesta època, per tant, apareix un «corrent extens i vigorós, vinculat de diverses maneres als frares menors, especialment al sector que anomenem espiritual [...]. Aplega homes i també dones, anomenats popularment beguins, que en general són terciaris franciscans» (SOLER 1998:4).

Aquests grups actuaven totalment al marge de l'Església i tots ells, herètics o no, traduïen del llatí al vulgar els textos sagrats i sobretot el Nou Testament. D'aquesta manera acostaven els textos sagrats a la població perquè hi poguessin accedir per voluntat pròpia. Alguns, es dedicaven també a la predicació. Aquesta era una activitat que l'Església va rebutjar i prohibir. Vegem en la cita següent el rebuig de l'Església en front aquests nous grups:

«[...] seguida de otra prohibición vedando a los seglares, en especial a los beguinos, la posesión de textos teológicos en vulgar salvo los que contenían oraciones, apuntaba el inicio de un período en que el mero hecho de tener obras de Arnau o de Fray Pedro Juan Olivi sería considerado sospechoso y podía dar lugar a procesos inquisitoriales». (HAUF 1996:87)

Algunes col·lectivitats van intentar agrupar-se i, fins i tot, intentaren obtenir l'autorització de l'Església. D'aquesta manera van sorgir els primers ordes mendicants: els franciscans i els dominics.

Cal esmentar que aquesta voluntat d'accedir al coneixement de la fe i a textos bíblics no es contradiu amb l'abominació que aquests grups manifesten contra tota ciència humana i contra la teologia entesa com a ciència i no com a doctrina i espiritualitat salvífica (SOLER 1998:11). Però l'església no interpreta així la qüestió i, com ja hem dit, acusen aquests laics penitents de cometre heretgies pel fet de participar en aquestes qüestions doctrinals.

Una altra característica comuna d'aquests grups era que tots proposaven com a axioma per salvar-se practicar la pobresa voluntària. (MOLLAT 1978; GEREMEK 1989; VAUCHEZ 1985). Això va generar un gran debat perquè la interpretació que feia

aquesta gent era que Déu quan s'havia encarnat ho havia fet en la persona de Jesucrist, que era un clar exemple de pobresa.

A l'Edat Mitjana, però, hi havia diferents tipus de pobresa. D'una banda cal parlar dels pobres de Crist, aquells que vivien de la caritat. També eren habituals en l'època els pobres vergonyants, aquells que no volien que l'almoïna que rebien fos de domini públic. Com veurem en el *Blaquerna*, una forma d'evitar la pobresa vergonyosa és entrar en l'orde religiós. Finalment, com ja hem dit, a l'Edat Mitjana té molta importància la pobresa voluntària atès que era considerada una via de salvació (i, per als franciscans espirituals, "la" via de salvació).

Es plantegen diferents preguntes entorn el concepte de pobresa, com per exemple: La pobresa és una virtut o una maledicció? Una virtut o una via de perfecció?

«L'Edat Mitjana recull, entre moltes altres herències bíbliques, la distinció entre la pobresa ascètica i humil i la pobresa com a càstig [...]. La pobresa és una virtut o una via de perfecció? Sant Benet s'havia decantat per la segona alternativa, mentre que els franciscans ho feren per la primera, i entre aquests ens trobam encara amb dues opcions: la pobresa absoluta, defensada pels framenors espirituals –màxims difusors de l'ideal ascètic de renúncia–, i la pobresa mitigada, postulada per l'altre sector, els dels anomenats conventuals». (ENSENYAT 2007:52-53)

A part de tot això, també es planteja el debat sobre si la pobresa ha de ser una activitat individual o col·lectiva. Evast i Aloma, com veurem, aposten per una pobresa individual, al marge de cap orde religiós.

Com en tot, hi ha qui està a favor de la pobresa voluntària i hi ha qui critica aquesta postura, sobretot des del costat dels dominics. En aquest sentit, Humbert de Roman es manifesta contrari a la pobresa, considerant-la símbol d'haver comès pecats. A més, assegura que el poble no la vol i que els feliços són els rics. També es situen en contra de la pobresa personatges com Guillaume de Clerc i Francesc de Barberi.

En canvi, la visió lul·liana de la pobresa és favorable. És a dir, Ramon Llull es situa a favor de la pobresa voluntària –un fet majoritari de l'època– i defensa la renúncia dels béns per dur a terme una vida contemplativa. Ramon Llull és un dels qui situa Jesucrist com a model de pobresa voluntària. Explica també que els pobres han de desenvolupar una funció espiritual molt important: salvar l'ànima dels rics. Això es pot

traduir en el fet que a l'Edat Mitjana s'havien creat una mena de cadenes de beneficència, de manera que els pobres s'encarreguen de salvar els rics al mateix temps que aquests assisteixen els pobres.

Arribats a aquest punt, cal fer referència a l'almoïna, un concepte que en els temps de Ramon Llull ja s'ha definit totalment. Per a Gionardo di Rivalto «l'almoïna és considerada explícitament com un intercanvi i un contracte; a canvi del sosteniment temporal, el pobre ofereix al benefactor un suport espiritual mitjançant l'oració» (ENSENYAT 2007:59-60).

Alguns sectors de l'Església, com els franciscans (una bona part d'ells), van acceptar aquest axioma però d'altres (Roma, grans eclesiàstics, etc.) s'hi oposaren. Com que l'orde dels franciscans havia estat admès per l'Església, es va ocasionar un debat intens sobre la pobresa voluntària dins l'Església mateixa. L'orde de Sant Francesc va decidir que havien de refusar tots els béns. Per això, jurídicament, tots els seus béns pertanyien al papat.

La creació d'ordes mendicants com els franciscans i els dominics també va ser un fet nou perquè no s'havia donat fins aleshores. L'Europa medieval fins al segle XIII compta amb una xarxa de monestirs. Als monestirs, situats al camp, hi vivien monjos que es dedicaven a la vida contemplativa. A partir del segle XIII l'Església s'adona que la població ha canviat. Europa ja no és eminentment rural, s'han recuperat les activitats pròpies de les ciutats –com les universitats– que potenciaran el paper de les ciutats. L'Església veu que no té gairebé infraestructura a les ciutats. En un moment en què els moviments herètics, com el catarisme, tenen una gran importància a les ciutats, l'Església comença a bastir una infraestructura a la ciutat, per tal de protegir-se. A la base d'aquesta infraestructura, s'hi situen els frares franciscans, els dominics i també els convents on viuen.

Les idees de pobresa gairebé no quallaren a l'orde dominic però sí entre els franciscans, com ja hem dit. Així, entre aquests últims, hi va haver un sector que va posar en pràctica la pobresa voluntària d'una manera més radical, mentre que en l'altre no va quallar tant. En conjunt, l'orde es va estructurar en tres grups o estaments diferents: el primer orde (format per aquells que desenvolupaven l'activitat eclesiàstica), la branca femenina (les clarisses) i els germans llecs (frares que han rebut els ordes

menors). Una part dels membres del primer orde, els anomenats espirituals, i els germans llecs varen dur a la pràctica la pobresa voluntària d'una manera aferrissada.

Totes aquestes idees varen quallar a tots els nivells de la societat. Hi havia amplis sectors de la població que se situaven a favor o en contra de la pobresa voluntària. Així, hi va haver mercaders, i altres ciutadans benestants, que van cedir els seus béns per salvar la seva l'ànima. I també el fenomen quallà entre la capa dirigent. La mostra més reeixida d'això és el cas de la família reial de Mallorca. Jaume I va ser rei durant el 1208 i el 1276 i en la seva mort va dividir la Corona (això respon a una concepció patrimonial de l'estat) entre els seus dos fills. Jaume II, rei de Mallorca, va tenir 4 fills i 2 filles. El primogènit, Jaume, a qui li hagués correspost heretar la Corona, no va ser rei perquè s'havia fet franciscà.

Aquest fet no va ser únic: a la monarquia siciliana es va donar un cas similar. El fill del rei, Lluís, va conèixer Jaume (fill de Jaume II) i junts van decidir i es van comprometre a entrar a l'orde franciscà. Un altre fill de Jaume II, l'Infant Ferran, compartia també la idea de pobresa voluntària. Quant al rei Sanç (fill de Jaume II) va morir sense descendència. I a qui li corresponia pujar al tron era al seu germà Felip, el més petit, però no va poder ser ja que aquest també s'havia fet franciscà (era un espiritual i defensava aferrissadament la pobresa voluntària; vivia a Nàpols demanant almoïna i dins una cova) i d'aquesta manera hauria de ser Ferran, nebot de Sanç, qui el succeiria.

De les filles de Jaume II, d'Elisabet quasi no en tenim notícia però de Sanxa en sabem que es volia fer clarissa des de bon començament. Finalment, però, per pressions del papa i del seu pare, va ser casada amb el rei de Nàpols, Robert, que també estava d'acord amb la pobresa voluntària. Així doncs, va ser un matrimoni de dos espirituals: feien un tipus de vida de beguins. En morir el seu home, al final va poder fer-se clarissa. De la vida d'Elisabet si no en tenim moltes dades és perquè va ser una dona que va morir joveníssima.

Després de consultar el llibre de Gabriel Ensenyat *Treballs sobre Ramon Llull*, concretament l'article «Pobresa i beneficència en Ramon Llull» podem concloure que en temps del Beat Llull la pobresa majoritàriament és considerada negativament en el sentit que és un mal ser pobre, però alhora és necessària i positiva espiritualment.

D'aquesta manera, la pobresa és vista com un mal que s'ha d'afeblir i per això Ramon Llull proposa combatre la misèria per evitar els prejudicis que provoca, com per exemple la prostitució. Això ho podem comprovar en el capítol 71 del *Romanç d'Evast e Blaquerna* en el qual, la solució a la prostitució és ensenyar altres oficis a les dones. Això sols és un dels exemples que es poden aplicar a la qüestió de la pobresa en general i que anirem mostrant i explicant al llarg d'aquest projecte.

Atès que, per emmarcar aquesta època, parlem de l'ascens dels laics a l'espiritualitat, així com és imprescindible parlar del beat Ramon Llull, també és molt interessant mencionar Arnau de Vilanova perquè:

«Ramon Llull i Arnau de Vilanova no només són un producte precoç i extraordinari d'aquesta voluntat d'emancipació intel·lectual que es detecta entre els laics a final del segle XIII. Ells mateixos promouen i desenvolupen un programa d'institucionalització doctrinal i espiritual per al poble d'un gran abast; és més, en el cas del beat Ramon potser estem davant dels programa més ambiciós que planteja un laic a l'Edat Mitjana. En els escrits d'Arnau es contraposa sovint el protagonisme que tot cristià ha de tenir en la seva vida espiritual i el monopoli que els clergues exerceixen el aquest domini». (SOLER 1998:15)

«Se trata, por otra parte, de un momento histórico interesante en el que se da una curiosa confluencia e interferencia de los escritos del de Vilanova con los de Ramon Llull en el seno de los grupos de terciarios y beguinos». (HAUF 1996:87)

És inevitable fer menció de l'estreta relació entre el protagonisme espiritual que es reclama per als laics i la seva emancipació intel·lectual quan fem referència a Ramon Llull i a Arnau de Vilanova. D'aquesta manera, en aquest moment hi ha una clara incitació a la lectura i a l'escriptura atès que Llull detecta en els laics les mateixes inquietuds intel·lectuals i Arnau de Vilanova posa a la disposició de la gent instruments formatius per a acostar als il·lustrats al saber (SOLER 1998:16).

2) El Romanç d'Evast e Blaquerna. Proposta lul·liana de la reforma

En el *Romanç d'Evast e Blaquerna*, com diu Albert Hauf (1996), Ramon Llull mostra el model ideal de vida cristiana i ens presenta Evast i Aloma com a beguins perfectes, (BOTINAS; CABALEIRO; DURAN 2002), i defensa la predicació per mitjà de la conducta exemplar.

«*Blaquerna*, obra en la que el Beato mallorquí no sólo exalta el ideal contemplativo de la vida eremítica en la renuncia de los que detentan las dos espadas o máximo poder espiritual y temporal, es decir del papa Blaquerna y del emperador, sino que nos muestra de manera práctica, en la vida perfecta de Evast y Aloma, padres del protagonista de la obra, el sentido auténtico y primigenio de la máxima: *Plus valent exempla quam praedicatio subtilis*, o sea: más vale la vida ejemplar que no la predicación sutil». (HAUF 1996: 35)

A continuació, explicarem en poques paraules l'argument del llibre, enfocant-ho al tema que en interessa: la pobresa, per a emmarcar el comentari que en farem posteriorment de les mostres de pobresa que hi apareixen.

Per començar, és important dir que la novel·la està dividida en cinc llibres: “Llibre primer. De matrimoni”; “Segon llibre, qui es de religió”; “Terç llibre, qui es de prelatió”; “Quart llibre, qui es de apostolical estament” i, finalment, “Quint llibre, de vida ermitana”. Aquesta divisió no és casual, sinó que s'argumenta en la idea que, per a Ramon Llull, hi ha cinc estaments imprescindibles en una societat cristiana. Com es pot observar en el pròleg de la novel·la, aquests són: el matrimoni, la religió, la prelatura, el papat i la vida contemplativa.

Així doncs, a l'inici de l'obra Llull comença a parlar sobre els pares de Blaquerna, Evast e Aloma, unes persones acomodades que vivien molt bé però que en un moment determinat es plantegen el tipus de vida que han de fer. Evast és una persona molt acomodada que quan va morir son pare va heretar un ric patrimoni. Després d'haver explicat que era una persona de bona aparença i de noble cor ens diu que era una persona instruïda, culta, que encaminava aquesta formació seva a llegir la Santa Escriptura.

Amb això Llull ens introdueix de manera subtil l'ambient laic que pretenia accedir als textos sagrats i interpretar-los. Evast és una persona amb inquietuds semblants a les dels beguins. Com que era una persona que tenia tants mèrits, era una persona molt festejada: moltes famílies el volien com a espòs de les seves filles i l'Església també el reclamava.

Després d'això ens explica el casament amb Aloma. El dia de les noces es dedicaren sobretot a resar i a atendre i servir els pobres de Jesucrist, així com també ho feren els convidats. Una vegada que els han servit, cadascú se'n va anar a dinar a casa seva, llevat d'Evast i Aloma que dinaren amb els pobres. Quan hagueren menjat, el matrimoni va anar a diferents monestirs a resar. Tot això no ens ha de semblar estrany perquè hem de tenir en compte que Llull ens vol presentar un ambient modèlic. Així, ens explica també que Evast, tot i que formava part de l'estament privilegiat, va decidir treballar com a mercader.

Després del casament, Evast i Aloma parlaren sobre la manera en què havien d'organitzar i establir la seva vida. Estableixen viure d'acord amb una regla pròpia (això ens remet al beguinisme): trien un religiós, un frare llec, que sigui realment qui administri els seus béns; vesteixen humils vestiments; només menjaran carn tres dies a la setmana; no dormen en llençols; no practiquen el delit carnal, s'aixequen prest per resar; i moltes altres coses. Aquest tipus de vida s'adscriu al model de vida dels ordes i comunitats religioses.

La història segueix amb el naixement de Blaquerna, el fill tan esperat i que, gràcies a l'educació que rep i a la bona voluntat del jove, també es convertirà en un model a seguir. La idea que tenien Evast i Aloma referent al matrimoni del fill es veu truncada quan ell decideix dedicar-se des de bon principi a l'adoració de Déu. I així ho fa. Evidentment, com a recompensa de la seva bona conducta i el seu bon exemple Blaquerna es va fent amunt en la jerarquia religiosa, fins que arriba a ser Papa.

La cosa no acaba aquí, sinó que quan ha aconseguit, per dir-ho d'alguna manera, ordenar els diferents estament eclesiàstics decideix abandonar el papat per a dedicar-se a la vida contemplativa. Aquest final no ens sorprèn atès que per Ramon Llull l'ermità és aquella persona que millor es pot comunicar amb Déu pel fet que aquest estament representa la perfecció espiritual.

Com veiem, per entendre tota aquesta qüestió ha estat útil fer cinc cèntims sobre el context de l'època i, sobretot, fer èmfasi en l'aspecte de l'arribada dels laics a l'espiritualitat. *Romanç d'Evast e Blaquerna* és una de les obres literàries de Ramon Llull, en la qual l'autor proposa, de forma novel·lesca, el model de vida que haurien d'adoptar les comunitats religioses alternatives. Cal afegir que és una obra pensada perquè fos llegida per un públic ampli, és a dir, Llull pretenia fer arribar la seva proposta a molta gent.

A més a més, aquesta obra també és un exemple de com Llull es presenta a si mateix com a model. Veurem que es dona la imatge d'una aparent follia amb la finalitat que allò que fa consona amb allò que ha de fer un bon cristià.

II. Mostres de pobresa dins l'obra. Comentari i anàlisi

Aquest apartat que encetam està dedicat a comentar els fragments del *Romanç d'Evast e Blaquerna* que fan referència a la pobresa voluntària, i a la pobresa en general, atès que és un dels temes principals de la novel·la i de l'època de l'autor. Així doncs, com ja hem anat dient, la pobresa voluntària era una forma de redimir els pecats i salvar l'ànima d'aquell que la practica i la predica.

Hem explicat que, al mateix temps que Llull explica la història d'Evast, Aloma i el seu fill Blaquerna, el que se'ns mostra és el model de vida que hauria d'adquirir un bon cristià. I un dels trets d'aquest bon exemple és el de la pobresa voluntària. Seguidament comentarem els fragments que remetent a aquesta qüestió. Cal dir que per organitzar la tasca, hem establert diferents categories a l'hora d'abordar el tema de la pobresa dins el *Blaquerna*.

1) Evast i Aloma, model de pobresa voluntària

En el primer capítol del llibre, *De matrimoni*, ja podem observar les primeres mostres de pobresa voluntària. En aquest cas, es tracta del model de vida que trien Evast i Aloma quan es casen; el matrimoni decideix dur a terme la pobresa voluntària per tal de donar bon exemple i assegurar la salvació de la seva ànima. D'aquesta manera, ja el dia del casament la parella actua com model cristià. Ho veiem en el següent fragment:

«Evast volgué donar senyal d'humilitat a la gent que en el dia de les bodes és enemiga d'humilitat i prefereix supèrbia i vanaglòria. I per això Evast i Aloma el dia de les seves bodes vingueren a l'Església amb poques persones, en significança d'humilitat i per tal que no torbés el sagrament de la missa. Evast i Aloma foren vestits amb robes humils; en la seva companyia hi havia persones santes i devotes per tal que millor fos oïda la seva oració i que Déu rebés més agradablement l'oblació que Evast i Aloma li feien de les seves persones i dels seus béns, que Déu els havia comanat.

Tot aquell dia fou d'oració i devoció i de tenir gran cort per als pobres de Jesucrist, els quals lloen i beneeixen Déu quan hom els fa almoïna; i per ells és Jesucrist significat en les bodes en les quals són cridats els pobres i són esquivats aquells que no tenen memòria de la passió dels Fill de Déu i gasten els béns temporals de què freturen el pobres i els despenen en homes sotmesos a vanitats mundanals». (SOLER & SANTANACH 2009: 90)

Com es pot observar, per a Evast i Aloma el dia del seu casament no és sinònim de fer una gran festa, plena de convidats, vestits cars i molt de menjar. Simplement, es dediquen a fer i predicar tot el contrari, en el sentit que es celebra una boda dedicada a l'oració per adorar Déu i a servir els més necessitats. Així, a partir d'aquest dia, Evast i Aloma passen a ser un model de matrimoni exemplar dins la societat.

«Evast i Aloma serviren aquell dia de les seves bodes els pobres de Jesucrist i, en remembrança de la humilitat de nostre senyor Jesucrist, rentaren les mans i els peus a tretze pobres, als quals besaren les mans i els peus i vestiren els seus cossos de robes noves. I fou feta la crida per tota la ciutat que tot pobre que volgués prendre almoïna per amor de Jesucrist anés a menjar a aquelles bodes. Els parents e amics d'Evast i Aloma serviren aquell dia en les bodes el pobres de Jesucrist, i després cadascú se n'anà a menjar a casa seva per tal que no privessin els pobres de les seves viandes. Evast i Aloma menjaren a taula amb tretze pobres. I quan hagueren menjat, Evast se'n anà tot aquell dia a un honrat monestir d'homes religiosos i hi estigué on oració i en contemplació. Aloma se'n anà a un altre monestir de dames d'ordre a pregar i lloar Déu. Als quals dos monestirs i a tots els altres monestirs de la ciutat, Evast manà donar de menjar molt abundantament aquell dia de les seves bodes». (SOLER & SANTANACH 2009: 90-91)

«Evast i Aloma [...] feien almoïna dels seus béns que Déu els havia comanat; després procuraven com poguessin mantenir una casa seva». (SOLER & SANTANACH 2009: 91)

En aquests altres dos fragments, també del primer capítol, es pot comprovar com després de l'etapa d'oració, la parella en lloc de fer un gran dinar el que fan es servir els pobres, amb l'ajuda d'alguns convidats, i ells després van a menjar a casa seva. Una característica que ens crida l'atenció, és que els que entren en l'estament d'*aspra vida*, com és el cas d'aquests dos personatges, reparteixen els seus béns per ajudar als altres, però sense assegurar que ells puguin sobreviure. De fet, ja veurem que a partir d'ara hauran de viure de l'almoïna que els doni altra gent. Per tant, és un fet que, tot i que sigui per pròpia voluntat, la vida que portaran Evast i Aloma serà la de dos pobres que han d'esforçar-se per a sobreviure.

Dins aquest apartat que tracta sobre el model de pobresa voluntària que representen Evast i Aloma, és interessant mostrar un altre fragment del segon capítol, *Del naixement de Blaquerna i del seu nodriment*, pel fet que mostra la constància del matrimoni en aquest camí que han elegit. A la novel·la hem pogut veure la il·lusió

d'Aloma per tenir un fill, el qual va tardar a arribar i, quan en tingueren notícia, van donar gràcies a Déu. De la mateixa manera, el dia del naixement, el matrimoni va fer un gran donatiu d'almoïna com a mostra d'agraïment.

«En caritat, paciència i humilitat vivien sempre Evast i Aloma. I els diumenges i les grans festes Evast anava als monestirs dels religiosos i cantava i lloava amb ells el seu creador, i això mateix feia Aloma en els monestirs de les religioses. I anaven pels hospitals servint els malalts i visitaven secretament els pobres vergonyants, als quals feien almoïna. I els infants orfes posaven en alguns oficis per tal que per pobresa no fossin en ocasió de pecar. Mentre que Evast i Aloma feien aquestes bones obres i moltes altres, Déu, que és perfecció de tot béns, recordà el desig d'Aloma i la seva humilitat i paciència i li donà un bell fill, el qual s'anomenà Blaquerna. [...] Aquell dia que Blaquerna nasqué, féu Evast gran almoïna als pobres de Jesucrist». (SOLER & SANTANACH 2009: 93)

2) Model proper als beguins

La pobresa voluntària, com ja hem explicat a la introducció, és una de les característiques dels beguins i beguines, els quals decideixen viure en aspra vida per tal que Déu perdoni els seus pecats. De fet, en l'obra apareix el terme *beguina* (SOLER & SANTANACH 2009 : 314), la primera vegada en què es troba documentat en català.

Els beguins, com sabem, feien part d'una de les agrupacions de laics cristians que van emergir al segle XII pel fet que, tot i no fer part de l'estament eclesiàstic, volien dir la seva en qüestions espirituals. Aquest fet no agradà a l'Església i per això aquesta institució «forçà en general els beguinatges a incorporar-se als ordes terciaris, de forma que restessin subordinats a la jerarquia regular» (GEC).

Hem dit que l'estil de vida d'Evast i Aloma és semblant al de les beguines en el sentit que aquestes «vivien en comunitat, del producte de llur treball, i sovint tenien cura dels malalts. No captaven almoïnes pel carrer. No feien vots perpetus, de manera que podien abandonar el beguinatge lliurement i contreure matrimoni» (GEC). Així doncs, de la mateixa manera que aquesta agrupació solia cuidar els malalts, els protagonistes del *Blaquerna* tenen cura dels pobres i per això els donen almoïna habitualment. A més, Evast i Aloma pertanyen a l'ordre del matrimoni.

Aquesta similitud es pot veure clarament en l'obra quan Evast i Aloma acudeixen a un frare llec per a establir la seva regla de vida:

«Evast e Aloma foren en la capella après la missa parlant longament del estament de lur vida, o ordenaren e scriviren qual regla deguesen tenir tots los jorns de lur vida. La qual regla és aquesta: En lo començament fo fet ordenament que a un | feel religiós, frare lech, comenassen tots los lurs bens, ençeptat tota lur messiò, e que tot lo sobrepús de la renda fos donada als pobres de Crist. Humils vestiments haguesen. III jorns de la setmana menjassen carn. No vestisin li ni jaguesen en lançols. No-s coneguessen en los carnals delits. A les matines se levasen e lurs ores diguesen. Après la missa, en oració steguesen e de Deu parlasen- ans que menjassen, deguessen lavar los peus a .xiii. pobres, a la taula dels quals menyassen. No exisen de l'aberch a la nit. Encerchassen en lur consciencia si haurien errat contra Deu ni contra lur regla , e que la .i. donàs disciplinas a l'altre acusant-se de sa colpa. Aquesta es la regla que Evast || e Aloma ma prengueren». (SOLER & SANTANACH 2009: 125)

Com veim, Evast i Aloma decideixen regularitzar el seu estament i per això decideixen anar a veure un frare llec («frare que no té ordes sagrats i sol ésser destinat a serveis inferiors» (*GEC*)) per a que quedi escrit que cada dia viuran seguint la regla que estableixin. Aquesta mena de contracte conté les passes a seguir aquell que es decanta per l'*aspra vida*.

La regla consisteix a entregar els béns temporals a Déu per ajudar els pobres, en vestir-se i, en general viure, com un pobre tenint en compte que això implica no emprar ni tan sols llençols per dormir. Per altra banda, sols poden menjar carn tres cops per setmana i no els està permès caure en el delit carnal. A banda de tot això, el més important és l'oració i servir els pobres en tot el que necessitin.

En aquest apartat també podem citar un fragment extret de *De gustar*, capítol 28 de l'obra pertanyent al "Segon llibre, qui es de religió". Hem vist que un dels requisits de la regla és menjar carn sols tres vegades per setmana, la qual cosa implica, menjar per necessitar, i no per gola. D'aquesta manera, el fragment «"Menjem e begam per ço que nostra vida sia en amar e servir Déu; no viscam per ço que mengem e begam» (SOLER & SANTANACH 2009: 171) exposa de manera clara que la vida d'un pobre ha d'estar dedicada a Déu, i no al menjar.

Com veurem més endavant quan fem referència a Blaquerna, Evast i Aloma, des de ben petit li racionaven el menjar per tal que tengués gana a l'hora del dinar i no s'acostumàs a menjar per gust.

3) Donació dels béns

Com acabam d'explicar, abans de signar el compromís de pobresa, Evast i Aloma donen els seus béns com a mostra de caritat i solidaritat amb els altres pobres. Aquest fet, per Llull és indispensable per a ser un bon cristià. Ell mateix ho va fer quan va tenir la visió de Jesucrist i va decidir dur a terme l'ermitatge. Això és pot veure a la *Vida coetània*: «La reiteració d'aitals aparicions, el feren meditar, molt astorat, sobre què volien dir, i l'estímul de la consciència li dictà que nostre senyor Déu Jesucrist no volia altra cosa sinó que, abandonant el món, s'entregàs totalment al seu servei» (ENSENYAT 2004: 21).

D'aquesta manera, el beat tenia pensat donar tots els seus béns per a poder predicar amb el seu propi exemple. El que cal dir, com hem pogut veure a les notes de *Vida coetània*, concretament a l'edició a cura de Gabriel Ensenyat, és que al final deixà una petita part dels béns sense donar als pobres i/o a l'Església perquè la seva dona va reclamar que ella havia de sobreviure: «L'expiació és molt consemblant a la petició que féu durant aquest període l'esposa de Llull, Blanca Picany, a les autoritats perquè li assignassin un procurador de béns perquè el seu espòs havia esdevingut, diu el document llatí, totalment contemplatiu» (ENSENYAT 2004 : 79).

Vegem el fragment en llatí extret de l'obra *Vida coetània* que relata aquest fet de la donació de béns del beat: «Duo autem sibi serviebant, clericus scilicet (su amanuense) et famulus, qui non ponentes Deum antre conspectum suum, suae salutis immemores, cogitarunt viri Dei bona scelerosis manibus extorquere; et dum se cognoscerret per illos toxicatum...» (CIFR. OLIVER 1966: 45).

Així, Ramon Llull, després de conèixer el que va fer Sant Francesc (desprendre's de tot i dedicar-se per complet a Crist), també va decidir vendre les seves

propietats, llevat d'unes quantes reservades a la manutenció dels seus fills i la seva dona. Vegem com ho explica l'edició de *Vida coetània* de Josep Renyé:

«Després d'això, tornant a les seves coses, com que encara estava massa impregnat de la vida i els plaers mundans [...]. Llavors el mateix Ramon, seguint l'exemple de Sant Francesc, vengué sense tardar les seves propietats, reservant-ne tanmateix unes poques per a la sustentació de la seva esposa i dels seus fills, i lliurant-se tot senser a Crist, se n'anà, amb intenció de no tornar mai a casa». (RENYÉ 1989: 5)

En el *Llibre de meravelles*, també hi ha passatges que també fan palesa aquesta donació de béns. En aquesta ocasió, també es pot apreciar la idea, com acabam de veure en aquesta cita de la *Vida coetània*, que Ramon Llull parteix del franciscanisme (pren Sant Francesc com a model. Vegem un d'aquest passatges: «e en son cor proposà ésser pobre tots los jorns de sa vida, e desirà morir per donar coneixença e amor del Fill de Déu, qui, per la sancta humanitat que pres, volc tant ésser conegut e amat» (CIFR. OLIVER 1966: 44).

Aquest franciscanisme i a la idea de reforma que Llull es planteja després de la seva conversió és present durant tota la seva vida, i també es pot observar la qüestió en tota la seva obra per tal de poder fer arribar el seu pensament a totes les capes de la societat i, així, poder-la millorar en el terreny espiritual.

«Sus incansables viajes, sus gestiones ante papas, rees, nobles y prelados, sus súplicas y amenazas no tienen más fin que el de interesar a todos en sus ideas de apologética y reforma. Pero donde es más sistemático el plan de ésta es en el *Blaquerna* [...]. El franciscanismo de las ideas lulianas es transparente en la odenación que de la diócesis hace el obispo Blaquerna [...]. Se trata del tema candente de la pobreza, la *famosa paupertas* franciscana que, a través de las controversias de País, llegó a ser tema universal». (OLIVER 1967: 57)

Tornant al *Blaquerna*, en nombroses ocasions hem trobat fragments que es vinculen a la donació de béns. Vegem-los:

«I per això convé que prenguem una part dels béns temporals i que la dones per amor de Déu als pobres de Jesucrist, i que vós elegiu aquell monestir de dames que més us agradi i que jo amb la vostra llicència pugui entrar en ordre de religió». (SOLER & SANTANACH 2009: 100)

«-Aloma –digué Evast–, m’enuija posseir i tractar els béns temporals, ja que per ells es destorben les oracions; i en el meu cor ha entrat el desig de deixar el delit carnal i de donar-me oració tan fort que cap altra cosa en el meu cor no hi hagi sinó Déu solament; i voldria fer penitència i satisfacció dels falliments que he fet menjant, bevent, vestint i jaient en llits delicats». (SOLER & SANTANACH 2009:103)

«-Senyor Evast– digué Aloma–, gran mèrit té qui és en el món i posseeix els béns temporals sense pecat i es dóna a si mateix a servir els pobres de Crist. I gran virtut és ésser ric dels béns i pobres d’esperit». (SOLER & SANTANACH 2009: 103-104)

En aquests tres paràgrafs, extrets del quart capítol del llibre, *De la disputa que Evast tengué amb Aloma, que no el volgué deixar entrar en religió*, es pot comprovar que la donació de béns era un fet indispensable en temps de Lull i, per això, tant l’autor com els protagonistes hi insisteixen tant. Recordem que aquest capítol explica la conversa que té el matrimoni quan Evast confessa a Aloma que es vol dedicar a la vida contemplativa i ella, amb tots els arguments possibles, l’intenta convèncer perquè no surti de l’orde de matrimoni, la qual cosa no vol dir que no puguin fer una vida pràcticament contemplativa. Al final l’esposa aconsegueix que Evast no se’n vagi però signen la regla de pobresa que hem comentat anteriorment. Aquests fragments, a més, també són una mostra del model de pobresa voluntària que significa el matrimoni, com també ja hem explicat.

Els dos fragments que mostrarem a continuació, són del capítol cinc, titulat *De la disputa que Evast i Aloma tingueren amb el seu fill Blaquerna*. Aquests es relacionen també amb la donació de béns, concretament remarquen el fet que a part de renunciar als béns temporals, s’ha de menysprear el món en el qual vivim, atès que es tracta d’un món que ha perdut els valors que realment importen i que es mou bàsicament per doblers. Així, doncs, podem veure aquesta idea reflectida en el text: «[...]ha arribat l’hora en què hem de menysprear el món i renunciar als béns temporals» (SOLER & SANTANACH 2009: 106), així com també es pot observar la qüestió que hem comentat de veure el món com un pou de vicis, de delits: «mas de mi sapiats que en mon no vull metre honrament ni riqueses ni delits d’aquest mon ni negunes altres coses» (SOLER & SANTANACH 2009: 107).

En el capítol 58, *De acusació* també es veu reflectida aquesta idea: «-A las! E con gran es la error d'aquest mon! Cor no es desfés religiós a peccat per abit mas per justicia, caritat. Menjar faves, beure vi mudat e agre, longues faldes, .ii. caperons, streps de fust, levar a matines: con no ajudats a justicia, caritat con sien en nostra companyia?» (SOLER & SANTANACH 2009: 268).

Seguidament, veurem un altre cas (capítol 71: *De plors*) de donació de béns. Aquesta vegada, però, aquest fet està empès també per la necessitat:

«Una bona dona havia marit que molt amava, lo qual era catiu e fos rehemut per gran quantitat de diners. La dona vené tots los seus bens e çells de son marit per pafar la reemçó e ço que no bastava la reemçó acaptava per les plaçes. Lo canonge de plors s'atorbá ab la dona .i. jorn en la plaça. Aquella dona plorava dementre acaptava e recomptava a gran re de prohomens la captivitat en que son marit era ni·l turment que sostenia en la presó; aquella dona menava .iii. infants poch. Tots los prohomens agren pietat de la dona e donaren a la dona diners e consolaren-la en sa tribulació». (SOLER & SANTANACH 2009: 318)

La següent cita (capítol 73: *De misericòrdia*) també es relaciona amb la necessitat, en aquest cas tracta d'un pagès que necessita diners, però el canonge que el vol ajudar no pot fer altra cosa que demanar amb ell atès que ell no té béns perquè els va donar a l'Església: «Lo canonge de misericòrdia no havia de que ajudás al pagés, cor tota la renda de la sua canongia havia donada per amor de Deu, e dix al pagés que amenás lo bou qui li era romás» (SOLER & SANTANACH 2009: 325).

Per acabar aquest subapartat, fixem-nos en els capítols *De pau* i *Del ordenament que·l papa Blaqueria feu en sa cort* (75 i 79, ubicats en el “Tercer llibre, qui es de prelatió” i “Quart llibre, qui es apostolical estament”, respectivament). Els fragments seleccionats tenen a veure amb el compromís que els eclesiàstics van adquirir respecte a la donació de béns:

«E per açó lo bisbe volch en aquest ofiçi esser e volc despendre lo terç de sa renda en paçificar e en metre pau enfr'aquells qui són en guerra e en treball». (SOLER & SANTANACH 2009: 330)

«E lo bisbe, de la terça part de sa renda, la qual donava per amor de Deu, lur faya molt almoyna; e feu-hi procurador qui proveés a tots aquells qui·s farien crestians tro haguesen ufiçi e manera que poguesen viure de lurs maltrets». (SOLER & SANTANACH 2009: 330)

«-Senyer –respós lo cardenal– jo despen en ma companya e en almoyna| tota la renda que he del cardenat e he jurat que no deja pendre sevi de null home; e cor la renda no basta a pus, per açò no he poguda amenar mayor companya». (SOLER & SANTANACH 2009: 347)

«[...] lo papa e los cardenals ordenaren que tots los cardenals haguessen equal renda que deguessen despendre a lurs necessitats, e que deguesen tenir cert nombre de persones e de besties segons que·s convenia a justícia, temprança, humilitat; e part | lur messió, que aguessen igualment alcuna gracia de renda per despendre extraordinari e qui bastás tan perfetament que no·ls calgués pendre null serviy si doncs no era vianda». (SOLER & SANTANACH 2009: 350)

«[...] fo ordenat que, de los bens de santa Sgleya e de la superfluyat que·ls bisbes e·ls arquebisbes e·ls altres prelats han en despendre los bens de santa Sgleya, fossen procurats los oficis que·ls cardenals han preses de *Gloria in excelsis Deo*». (SOLER & SANTANACH 2009: 350)

En gran part, Blaquerna ha estat el que ha aportat consciència als eclesiàstics i qui ha predicat aquest bon exemple. Així doncs, a mesura que el protagonista avança d'estament en estament va organitzant-los per tal que la societat funcioni i que el model de reforma cristiana de Llull sigui aplicat i practicat per tothom, sense excepcions. Una altra mostra d'això es pot comprovar al capítol 83: «Lo cardenal anava per la çitutat de Roma e portava molts diners que donava als pobres per ço que beneysen Deu; e con anava per les carreres pregava les gents que beneysen Deu» (SOLER & SANTANACH 2009: 371).

En el següent apartat veurem, que hi ha alguns eclesiàstics que no volen renunciar als seus béns i que són molt golafres.

4) Casos d'eclesiàstics golafres

Aquests eclesiàstics són molt reiteratius en les obres de Llull i, en algun cas, com en el *Fantàstic*, en són protagonistes. Aquí, lògicament, només en citarem alguna mostra del *Blaquerna*.

El capítol 11, ben anomenat *De gola*, ens fa palès un cas d'un bisbe molt golafre i la forma en que Evast i Aloma són fidels als seus principis i no cauen en el pecat, sinó que a més intenten fer consciència a l'eclesiàstic i a tots els altres convidats. Ho veim en el següent fragment:

«Con hagren menjat e degren fer gracies a Deu, un burgués de la ciutat, lo qual havia comprat l'alberch a Evast, tramés un pahó enlardat e cuyt al bisbe, qui encara no era levat de taula. Lo bisbe torná altra vegada menjar e menjá del pahó e trames-ne a Evast e Aloma, qui humilment sehien en terra davant lo bisbe com a homens pobres. Tots aquells a qui lo bisbe tramés del pahó menjaren del pahó enfora Evast e Aloma, qui no-n volgren menjar». (SOLER & SANTANACH 2009: 131)

I en el sentit que Evast i Aloma es poden considerar els encarregats de fer entrar els mal cristians en consciència, cal citar un fragment del capítol 14, *De superbia*: «Evast e lo pobre menjaven, lo senyor del alberch exí del alberch ab los altres senyors que havia convidats e viu seure Evast en terra enfre los pobres. Molt foren lo draper e tots los altres meravellats de la humilitat de Evast» (SOLER & SANTANACH 2009: 136).

En definitiva, la figura de l'eclesiàstic golafre representa l'antítesi del que ha d'ésser un bon eclesiàstic.

5) Costums de l'època

En moltes ocasions, llegint l'obra hem pogut veure expressions com “com era costum...” i altres similars. Per això hem pensat que seria interessant fer un subapartat per agrupar mostres de pobresa que es relacionen amb el que es solia fer en aquella època. Per exemple, en el capítol 12: *De luxuria* podem veure com Evast i Aloma van a demanar almoina, pràctica molt comuna dels pobres, atès que és la seva manera de sobreviure: «Dementre que ohien la missa pluvia e fahia mal temps. Evast e Aloma ma foren davant les portes d'aquells .ii. alberchs; almoyna demanaren per Jesuchrist segons que havien acustumat» (SOLER & SANTANACH 2009: 132).

El concepte d'almoina és un dels que més surt en l'obra. Recordem que té a veure amb el que dóna una persona per ajudar als altres, sense demanar res a canvi

(DIEC). La necessitat no té perquè ser econòmica; en la majoria dels casos en *El Romanç d'Evast i Blaquerna*, aquesta té a veure amb el menjar. També es pot donar roba, per exemple. Referent a tot això que estam comentat, escau mostrar aquest fragment que fa part del capítol 16 titulat *De enveja*: «A la porta foren molts pobres qui speraven almoyna segons que es acostumat con hom ha soterrar los homens, e per lur anima hom fa almoyna als pobres a l'alberch de defunt. Entre los altres pobres qui speraven l'almoyna foren Evast e Aloma, qui speraven que hom los feés almoyna» (SOLER & SANTANACH 2009: 139).

És una realitat, doncs, que allò que s'acostumava a fer en aquella època està sempre vinculat a seguir el model de Jesucrist, atès que Déu es va reencarnar en ell, un home pobre. D'aquesta manera, «[...]esperança, paciència, penitència, pobretat, humilitat, e es bon exempli» (SOLER & SANTANACH 2009: 268) i són també les virtuts que un bon cristià ha de tenir i/o adquirir. Referent a la qüestió de l'actitud humil de Jesucrist cal fixar-nos en la cita següent, pertanyent al capítol *De acusaiçió* (58): «Jesucrist pogra aver en est mon companyia de molt princeps si·s volgués; mas, a significar humilitat, pobretat, volch eleger companyia de pochos homens, a destruir ergull, vanagloria» (SOLER & SANTANACH 2009: 270), on podem veure que tot i tenir la possibilitat de relacionar-se amb les classes acomodades, Jesucrist tenia clars els seus valors i s'allunyava de l'ambició i d'aquests ambients no pobres.

En aquest apartat de costums, cal esmentar que en l'obra es presenta una societat on cada dia hi havia més pobres que demanaven almoïna i, per sort, més gent que donava. D'aquesta manera, al capítol 62, *Gratia plena*, podem veure com l'abat feia gran almoïna a tots als pobres que acudien al monestir, i era tan gran la demanda que arriba un moment en què el blat que es reparteix als pobres no és suficient i s'ha de cercar la forma d'obtenir-ne més.

«Molt fo lo gran almoyna que·l abat fahia a tots los pobres qui venien al monestir. Longament durá l'almoyna que hom fahia en aquell monestir; e per la fama qui fo en la terra e cor en aquel monestir fahia hom almoyna de pa e de legum a tots aquells qui hi venien, muntuplicaren molt fortment los pobres qui hi venien pendre almoyna. Un jorn s'esdevench que lo cellerer entrá en los graners qui eren en lo monestir e aná per les granges e atrobá que aquella almoyna que·l abat fahia no podia longament durar ni lo convent no havia blat a despesa tro al novell». (SOLER & SANTANACH 2009: 283)

6) Reflexions sobre la matèria

Encetam aquest punt amb l'objectiu de reflexionar sobre el pensament, actuació, situació i actitud de l'època que retrata el *Romanç d'Evast e Blaquerna*. Al llarg d'aquest apartat hem anat veient fragments relacionats amb totes les facetes de la pobresa voluntària: donació de béns, tenir Jesucrist de model, la regla que signaren Evast e Aloma, el que s'acostumava a fer a l'època...

Si aprofundim una mica més en la qüestió de Jesucrist, cal mostrar unes citacions extretes del capítol 32, *De caritat*, el qual fa part del "Segon llibre, qui és de religió":

«Cor si per pobra hom entra en orde, hom pot haver caritat principalment a Deu al orde e secundariament pot hom haver entenció a si mateix e a ses necessitats». (SOLER & SANTANACH 2009: 182)

«Amar prelació per esser honrat es orgull e vanagloria e es contra la vida de Jesucrist, qui en est mon volch esser pobre». (SOLER & SANTANACH 2009: 182)

«Tant es noble e alta virtut caritat, que Deus feu devallar del cel en terra e-l feu encarnar, plorar, treballar, penyar, murir. E caritat li feu crear lo mon e tot quant es. E la sua caritat proveeix nosaltres, e totes creatures de que vivim nos matexes nos ha dades, e dades no ha totes creatures que·ns servesquen. E caritat divinal nos ha creat parays al qual nos apella e en lo qual ajam gloria perdurable e fuyam a infinits treballs. On, con tants bens e tan grans e tan neçessaris nos sien venguts per caritat e con caritat se do a qui·s vol, gran malvestat e gran colpa es en coratge qui no haja caritat». (SOLER & SANTANACH 2009: 183)

La idea principal que en podem extreure, és la d'honar el fet de voler ser pobre com Jesucrist. Així, es repeteix una vegada més que tant Blaquerna com els seus pares són un exemple a seguir dins la societat. En el primer d'aquests fragments també se'ns diu que es pot entrar en ordre de religió per pobresa, sota la idea que no hi ha riquesa més gran que servir Déu.

Canviant de tema, retrocedim fins el capítol 10, *Del spital*, en el qual s'explica com, quan Evast i Alomar donen els seus béns, fan un hospital allà on hi havia el seu alberg:

«Evast vené son alberch, del qual hac molts diners, e hedificé espital en un loch molt cuvinent | de la ciutat; de tota la sua renda eretá l'espital. E en aquell espital fore Evast e Aloma longament servidors dels pobres de Jesuchrist. Evast pensava dels homens malalts qui jahien en l'espital e Aloma de les fembres. Con havien pensat dels malalts e era ora de menjar, Evast e Aloma anaven ensemps acabtar per amor de Deu ço que en aquell dia devien menjar o menjaven ab alcú | qui·ls convidava per la amor de Deu. De nulla cosa que fos del spital no volian menjar no despendre a lur persona e acabtaven per amor de Deu ço que havien mester | a sustentar lur vida». (SOLER & SANTANACH 2009: 129)

Aquest és un altre cas de sacrifici propi per tal d'ajudar els altres, ja que aquest hospital és una ajuda més per als pobres que el matrimoni ha decidit servir. S'estableix que Evast tindrà cura dels homes mentre que Aloma servirà les dones. Cal remarcar, una vegada més, que la devoció no té límits, de manera que el compromís de servir els més desvalguts arriba fins els límits que els que ajuden –en aquest cas Evast i Aloma– no es poden beneficiar de l'ajuda que ells ofereixen. En altres paraules, ells no poden menjar, ni dormir, ni rentar-se allà on ho fan els pobres que ells serveixen i per això, després de fer feina tot el dia pels altres encara han d'anar a demanar almoïna a un altre lloc.

I això també es pot exemplificar amb aquest fragment del capítol 13, *De avaricia*, que explica com el matrimoni va a buscar menjar pels carrers del poble: «Evast dix a Aloma que menjás aquel jorn ab lo çabaterm que ell iria a cerchar altre loch on pogués menjar; mas Aloma, qui molt amava e honrava Evast, dix a Evast que ella iria a cerchar altre loch, que Evast degués romanir» (SOLER & SANTANACH 2009: 134).

Ja hem citat anteriorment el capítol 14, que explica com de meravellats queden els burgesos en veure que Evast e Aloma mengen com a pobres. Això ens fa pensar que, en general, la gent de classe alta, atès que viu bé, no s'atura a observar el món que l'envolta. Però Llull, en aquesta obra, mostra la manera a través de la qual els protagonistes mitjançant la seva forma d'actuar van conscienciant la societat i, de mica en mica, estabilitzen la situació. I en aquest punt és quan entra en joc Blaquerna, qui té l'objectiu d'organitzar tots els estaments de la societat abans de dedicar-se totalment a l'ermitatge.

7) Blaquerna

Arriba el moment de centrar-nos en Blaquerna i en la seva missió. En el segon capítol, recordem, Ramon Llull ens explica el naixement del tan desitjat fill d'Evast i Aloma, el qual, des de ben petit, va ser educat segons l'exemple de pobresa que portaven a terme els seus pares. D'aquesta manera, el matrimoni defensa que «[...] hom no ha de donar de menjar als infants al matí sinó pa tan solament, per tal que no s'acostumin a ser golosos ni llépols i perquè no perdin l'apetit de menjar a taula quan és hora de donar» (SOLER & SANTANACH 2009: 94).

A banda d'això, també «li fou vedat el vi fort i el massa amarat i les salses fortes que destrueixen la calor natural» (SOLER & SANTANACH 2009: 94-95). D'aquesta manera, Blaquerna aprengué que el menjar no és quelcom que es relacioni amb el plaer o la gola, sinó que s'ha de menjar per viure i viure per Déu –segons Llull–.

Un altre tema interessant a l'hora de parlar de Blaquerna, és el desig dels seus pares per a que entràs en orde de matrimoni. Aloma, fins i tot, aliada amb Nastàsia i Natana van intentar convèncer-lo per a que es casàs amb la filla de la vídua, una al·lota molt ben vista dins la societat. Però així i tot el protagonista tenia clar que no es deixaria endur per l'amor ni pel delit carnal, atès que l'amor i la devoció cap a Déu era superior i el mantenia ferm en les seves decisions.

Així doncs, Blaquerna decidí partir per a dedicar-se a la vida contemplativa. Com veiem en el capítol 48, *De valor*, inclòs en l'apartat "De la manera segons la qual Blaquerna cechava son ermitatge": «Blaquerna anava molt desirós con pugués atrobar loch cuvinent a fer penitencia. Dementre que ell anava enaxí per la forest, atrobá un camí per lo qual vench un juglar a peu, molt pobrement vestit; son semblant e sa manera significà pobretat e tristicia de coratge» (SOLER & SANTANACH 2009: 226).

Durant el seu camí cap a l'ermitatge, el jove ha anat passant per tots els estaments eclesiàstics, donant mostra de bona conducta. En aquest sentit escau mostrar un fragment del capítol 52, *De penitència*: «Molt fo meravellat Narpan e demaná a Blaquerna per que no aportava la ocha e aportava la volp, la qual era orrible cosa a menjar e a veer. -Senyer –dix Blaquerna–, les oques ni les gallines no han tan mortal enemich con es la volp, | e cor vos amats oques e gallines cové mengets lur enemich»

(SOLER & SANTANACH 2009: 246). Una vegada més, apareix la idea de no menjar més del que és necessari per a viure i que s'ha de tenir esment del que es menja.

El “Quart llibre, qui es de apostolical estament” tracta de l'etapa de Blaquerna com a Papa, abans de dedicar-se definitivament a l'ermitatge. Una de les labors més importants de Blaquerna en els capítols que es vinculen a aquest episodi, és l'ordenament que va fer el protagonista per aconseguir que bisbes i cardenals donassin una part de la seva renda per a servir els pobres. Aquests fragments són extrets del capítol 79: *Del ordenament que-l papa Blaquerna feu en sa cort* i ja han estat citats al subapartat que tracta de la donació de béns. Aquesta és una mostra més del compromís de Blaquerna amb la societat.

Per acabar, veiem en el capítol 97, anomenat *Del cumiat que Blaquerna pres del apostoli e dels cardenal*, inclòs dins el “Quint llibre, de vida ermitana”, com Blaquerna culmina la seva vida contemplativa abandonant el papat per dedicar-se a l'ermitatge: «Blaquerna pres humils vestiments de vida ermitana e feu-se lo senyal per lo qual es significada nostra redemçó e besá los peus e les mans al apostoli» (SOLER & SANTANACH 2009: 423). Recordem que per a Ramon Llull, aquest estament representa la perfecció de la vida contemplativa i per això, des del principi (fixem-nos en el capítol 5) el jove Blaquerna té clar quin ha de ser el seu destí: «-Senyer –ço dix Blaquerna–, per lo lum divinal ma anima se mou a membrar e a entendre he a amat pobretat e vida ermitana e renunciament d'aquest mon» (SOLER & SANTANACH 2009:107).

8) Canonge de pobresa

En el *Romanç d'Evast e Blaquerna* apareixen en nombroses ocasions diferents tipus de canonges: de misericòrdia, de pau, d'aflicció, de persecució... però en aquesta ocasió ens centrarem en el canonge de pobresa.

Tot el capítol 69, *De pobra* –adjuntat a l'annex–, fa referència a la pobresa i en concret a la tasca del canonge de pobresa. Comença narrant la necessitat del bisbe per trobar un canonge que practicàs la pobresa i que es pogués encarregar de ser el cap dels

pobres. Afortunadament, un canonge es presenta voluntari per dur a terme aquesta tasca. El primer que ha de fer aquest canonge, evidentment, és donar la seva renda per amor a Déu i vestir-se i viure com qualsevol altre pobre. I així ho fa.

A partir d'aquí, ajuda els pobres del lloc a aconseguir almoina i a fer front a diverses injustícies. «Lo canonge de pobra preycava per les plaçes pobra e reprenia riquea» (SOLER & SANTANACH 2009: 311), de tal manera que feia avergonyir els rics en les seves accions. En aquest sentit cal mostrar un fragment del capítol 70, *De ssuavetat*, en el qual s'explica com el canonge de pobra remet contra el majordom de l'ardiaca pel fet que ha comprat molta carn i no té intenció de repartir-la a qui més la necessita i considera que això és una manera de robar menjar als pobres:

«Lo mayordom de l'artiacha ach comprada carn, gallines, perdius; e lo canonge de pobra anava ab gran re de pobres per la carrera encontrá-s an lo majordome de l'artiacha, qui venia ab .ii. homens carregats de carn. Lo canonge e ls pobres cridaren: “A ladres! A ladres! Que l'artiacha embla la carn als pobres de Jesucrist». (SOLER & SANTANACH 2009: 313)

Tornant al capítol *De pobra*, pensam que és interessant explicar la història del matrimoni burgès que, aparentment viu com a rics, però de portes endins fan vida pobra. És pot dir que són rics d'esperit, a partir de la seva pobresa volguda. D'aquesta manera, habiten en una casetona petita al costat de l'altra i alla mengen, descansen, resen i vesteixen com a pobres. Això és una mostra de bona voluntat i de la presa de consciència d'algun sectors de les classes benestants. Vegem un petit fragment d'aquest exemple:

«En aquella casa menjá aquell dia lo canonge ab lo burgués e ab sa muller privadament e menjaren magres viandes; e lo burgès mostrà-li un libre on eren escrites les almoynes que ella fahia secretament [...]. Respòs lo burgès e dix que per ço tenia basat son alberch de totes coses que-n fos pus pobre d'esperit, con aytant con les benañes dels altres e les riqueses eren mayors e aytant con les vehia pus suvin e les menyspreava, d'aytant era pus pobre d'esperit. Molt plach al canonge la vida del burgès e de sa muller, he loá e beney Deu, qui li havia donant tan bo companyó a servir pobra». (SOLER & SANTANACH 2009: 313)

9) Pobresa general

Hem enfocat aquesta tasca a la pobresa voluntària, argumentat que és una de les característiques del *Romanç d'Evast e Blaquerna*, i no ens falta veritat. Però tampoc ens hem d'oblidar que en l'obra de Llull apareixen moltes persones que viuen en la pobresa perquè no tenen més opció.

En aquest apartat, per tant, veurem alguns exemples que tracten la pobresa en general. En el capítol 72, *De afluència*, n'hem trobat diverses mostres:

«Esdevench-se un jorn que un traginer menjava pa e ceba dementre que son mul menjava la çivada. Aquell traginer era magre e descolorit e son mul era gras». (SOLER & SANTANACH 2009: 321)

«-Dejunar per avaricia ni menjar per magres viandes no es ocasió de les benauyances que Deus promet a l'Avengeli! Ni sadollar| son ase e dona fam a sa persona per avaricia no-s concorda ab justícia» (SOLER & SANTANACH 2009: 321)

«[...] atrobá gran re de pobres que anaven per les carreres per amor de Deu cerchant almoyna; tots los pobres feeren cap del canonge, e lo canonge anava cridant ab los pobres “Fam” Fam” per los alberchs dels richs homens». (SOLER & SANTANACH 2009: 322)

Els dos primers fragments tracten d'un obrer pobre que tan sols no té per menjar, però que té un mul gras. El pobre es defensa dient que si el mul no menja no té força per a tragar. Així doncs, ens trobam davant una mostra de sacrifici d'un pobre per intentar, per sobre de tot, mantenir la seva feina. De totes formes, el canonge explica al pobre que sadollar no és un acció ben vista, sigui a la pròpia persona o a un altre (o a un animal, com en aquest cas).

Seguidament, el tercer fragment ens mostra la realitat de la societat que retrata Llull en el *Blaquerna*; es tracta d'una societat on hi ha molts pobres que demanen almoina per a sobreviure. En aquest sentit cal citar un fragment del capítol 84, *Adoramus te*: «[...] havia una sgleya que un home pobre servia de lumenaria e on fahia cantar missa acabtant de les almoynes que hom li donava» (SOLER & SANTANACH 2009: 376); en el qual veiem un cas més d'aquest tipus de pobresa.

Per acabar, i tornant a fer referència al capítol 72, en el següent fragment es pot apreciar la idea que allò realment important és tenir fam de justícia i caritat. Es defensa que si hem d'omplir-nos, que sigui de bona vida, a servei de Déu:

«Mas la fam que no cridam es que vos e-ls altres ajats fam e set per amor de Deu, per ço que de la salutable benedicció siats sadollats. Aytant con podia s'esforçava lo canonge de haver fam e ser per punir-se de sos peccats e per donar doctrina a les gents con sostenguesen afliccions e con remembrassen la fam que Jesucrist ach en lo desert e la set que sostench en la creu. | E no tant solament havia lo canonge ufiçi de fam corporal a preycar, ans ho avia de fam speritual, per ço que les gents aguesen fam de justícia, caritat e de les altres virtuts per ço que fossen per elles sadollats en estament de bona vida». (SOLER & SANTANACH 2009: 322)

10) Pobresa, causa de determinats mals

Per acabar aquest apartat, és interessant fer referència al fet que la pobresa, en moltes ocasions, és la causa de determinats mals. Ens altres paraules, una persona que no té recursos per a viure, sovint ha de fer coses que no són ben vistes. Un clar exemple d'aquest fet, i que es tracta en aquesta obra de Ramon Llull, és la prostitució.

En el capítol 18, *De vanagloria* podem veure un exemple d'un cas de prostitució: «Dementre que lo frare avia en son coratge vanagloria de les paraules que ohia dir de son sermó, encontraren la dona jove que Evast e Aloma per bon exempli havien gitada de la subjugació de luxuria» (SOLER & SANTANACH 2009: 143) En aquesta ocasió, Evast i Aloma s'han encarregat d'intentar conscienciar a una dona que hi ha alternatives i cal fer-se enfora de la prostitució. En la mateixa línia, cal mostrar el següent fragment del mateix capítol «E encara no ha longament de temps que Evast e Aloma han per bo exempli convertida una dona a castedat, la qual jo no y podia convertir per preycar ni per paraules» (SOLER & SANTANACH 2009: 143).

Però és al capítol 71, titulat *De plors*, on realment trobam una mostra reeixida d'aquesta qüestió. Aquest episodi explica que «el canonge de plors arriba a una ciutat i passa pel bordell. Aleshores plora els pecats de les dones públiques i aquestes aviat s'afegeixen al plany *e scusaven-se per pobretat*» (ENSENYAT 2007: 75). En altres

paraules, les prostitutes es defensaven dient que han de treballar d'això perquè són pobres. En aquest sentit, i com veurem en el següent fragment, la solució que dóna la novel·la a aquesta situació és que els rics donin feina a aquestes dones, per exemple, de serventes. Vegem-ho:

«Dementre que lo canonge plorava enaxí, les fembres del bordel ploraven ensemps ab lo canonge e scusaven-se per pobretat. En plors era lo canonge ab les fembres e les gents qui passaven per la carrera n'avien pietat. Dementre que enaxí ploraven, un rich burgés qui no havia infants entrava cavalcant en son palafre en la çitad, e ssa muller e d'altra companya venia en sa companyia; e ohí les paraules que lo canonge e les fembres dehien [...]. Comenaven-les a esser serventes o a alcun mester de que vivisen les metien». (SOLER & SANTANACH 2009: 318-319)

D'aquesta manera, aquestes dones públiques continuaran fent feina, però de serventes o qualsevol altre ofici considerat decent, i amb el que guanyin podran viure. En aquest cas, com es pot observar, no se'ls ofereix almoïna, sinó una sortida pràctica al seu problema.

III. Conclusions

Aquest projecte ens ha permès acostar-nos una mica més a la idea de pobresa voluntària que tenia Ramon Llull. El beat atorga a aquest estil de vida una importància notable, atès que dedicar-se a l'*aspra vida* és una garantia per a la salvació de l'ànima. En aquesta mateixa línia, l'autor també ens ha mostrat el seu projecte de reforma cristiana a través del bon exemple dels protagonistes del *Romanç d'Evast e Blaquerna*.

Així doncs, des d'un principi, Evast i Aloma actuen com a cristians exemplars i, per aquest fet, representen un model a seguir per a la societat. Després del naixement del seu fill Blaquerna però, l'atenció es centrarà en ell, en les seves accions i en els canvis positius que aconsegueix portar a terme en tots els estaments que en un moment o altre i/o d'una manera o altra forma part.

Com hem vist, fins el segle XII «l'Església, que s'ocupa de la salvació, s'interessa també pels pobres, i la pobresa, com sabem, és una via per arribar a la perfecció» (ENSENYAT 2007: 64). Però després, emergeixen diversos grups de laics que estan disposats a prendre part en les qüestions relacionades amb la fe. D'aquesta manera, pel fet que Evast i Aloma representen un model molt proper als beguins, hem decidit treballar en aquesta novel·la i fer un mostratge de les referències a la pobresa que apareixen en l'obra.

Un punt interessant en tota aquesta qüestió és que tot i que Ramon Llull ens presenti la seva idea de reforma a través d'Evast, Aloma i Blaquerna, el vertader model de tot això realment és ell mateix. És un model, però, que defensa el que ell va fer, predica a través del seu bon exemple. Així, ell, després de tenir les visions de Jesucrist mentre estava escrivint un poema amorós, va decidir donar els seus béns i dedicar-se a la vida contemplativa. Per ell, l'ermitatge és l'estat màxim d'aquest model de vida, representa la perfecció i per això el destí d'Evast és aquest mateix.

Cal centrar-nos, però, en el bessó del projecte i aquest és sens dubte l'apartat en què comentam les mostres de pobresa que hem trobat a la novel·la. Hem agrupat les mostres en diferents categories, segons la seva relació amb els temes proposats: Evast i Aloma com a model, Blaquerna, donació de béns, canonges golafres, la pobresa com a causa de determinats mals, pobresa general, etc. per tal de poder-ne fer una valoració

més concreta en cada cas. La conclusió que n'hem tret, però, és que tot i que hi hagi pobres de voluntat i pobres que ho són per desgràcia, la pobresa està ben valorada en el sentit que Jesucrist, el model que els cristians han de seguir, era pobre. Ja podem veure aquesta idea del beat en altres obres seves. Per exemple, en el *Llibre de meravelles*:

«En així la humanitat de Crist se volch humiliar a la major pobresa a la qual se poch humiliar. E açò féu per honrar la gran grandesa del Fill de Déu, la qual pauchesa fo en ço que Crist volch ésser privat de pochs hòmens e de pobres , e poch vol preïcar, poch vol ésser honrat, pochs miracles féu segons que molt ne pogre fer, pobre volch ésser...». (CIFR. ENSENYAT 2007: 58)

Així doncs, i per acabar, queda clar que per a Llull, que un cristià doni els seus béns per a dedicar-se a la pobresa, significà la perfecció. I tot aquesta qüestió de la pobresa dóna lloc a la caritat i a l'almoïna, que són mostres d'ajuda entre les persones. En aquest sentit, Evast i Aloma també en van ser representants: tenien cura dels malalts a l'hospital que van construir en el seu alberg, els donaven menjar.... però ells, després havien d'anar a demanar almoïna per altres llocs. Tot això ens demostra que, tot i que una persona tengui molt poc, encara pot compartir.

Per tant, Ramon Llull se situa en una posició propera als defensors dels ideals de pobresa voluntària que a vegades pot semblar exacerbada, com fou el cas dels franciscans espirituals. Però no en fa, de la qüestió, un element de polèmica o controvèrsia i tot el programa que exposa al respecte se situa dins els paràmetres de marcava l'Església

IV. Referències bibliogràfiques

1) Criteris per citar

Per a les citacions del *Blaquerna* hem fet servir l'edició de Soler/Santanach, 2009. Quan es tracta de fragments breus, els inserim dins el mateix paràgraf. Si són més extensos, els reproduïm a continuació, en cos de lletra més petit. Tot el capítol 69, «De pobrea», l'hem copiat a part, en un annex, atesa l'extensió que té i, a més, perquè hi fem referència de manera sovintejada.

2) Obres de caràcter general

- BOTINAS i Montero, Elena & CABALEIRO i Manzanedo, Júlia & DURAN i Vinyeta, Maria dels Àngels (2002). *Les beguines. La raó il·luminada per Amor*. Barcelona.
- CUSCÓ i CLARASÓ, Joan (2005). *Els beguins. L'heretgia a la Catalunya medieval*. Barcelona.
- GEREMEK, Bronislaw (1989). *La piedad y la horca*. Madrid.
- MOLLAT, Michel (1978). *Les pauvres au Moyen Age*. Hachette. París.
- VAUCHEZ, André (1985). *La espiritualidad del Occidente medieval*. Madrid.

3) Edicions

- ESENYAT Pujol, Gabriel (ed.) (2004). Ramon Llull. *Vida coetània*. En Siola avinents. Muro.
- RENYÉ, Josep (ed.) (1989). Ramon Llull. *Vida coetània*. Traducció de Jesús M. Montserrat. Edicions Palestra. Fondarella.
- SOLER, Albert & SANTANACH, Joan (eds.) (2009). Ramon Llull. *Romanç d'Evast e Blaquerna*. NEORL, VIII. Barcelona.

4) Obres sobre Ramon Llull

- ESENYAT Pujol, Gabriel (2007). «Pobresa i beneficència en Ramon Llull» (pàgs. 45 – 90) dins *Treballs sobre Ramon Llull*. Ed. Institut d'Estudis Baleàrics. Palma.
- HAUF i Valls, Abert (1996). *Visionarios, beguinos y fraticelos catalanes (siglos XIII-XV)*. Editorial Aguaclara. Alicante.
- OLIVER, P. ANTONIO (1966). “El beato Ramón Llull en sus relaciones con la Escuela Franciscana de los siglos XIII – XIV (pàgs. 39 – 47) dins *Estudios Lulianos*. Vol. X. Revista cuatrimestral de Investigación Luliana y Medievalista. Maionensis Schola Llullística. Palma de Mallorca.
- OLIVER, P. ANTONIO (1967). “El beato Ramón Llull en sus relaciones con la Escuela Franciscana de los siglos XIII – XIV (pàgs. 49 – 79) dins *Estudios Lulianos*. Vol XI. Revista cuatrimestral de Investigación Luliana y Medievalista. Maionensis Schola Llullística. Palma de Mallorca.

- SOLER, Albert (1998). “Espiritualitat i cultura: els laics i l’accés al saber a final del segle XIII a la Corona d’Aragó” (pàgs. 3-26) dins *Studia Lulliana*. Olim Estudios Lulianos. Palma de Mallorca.

5) Altres

- *Diccionari de l’Institut d’Estudis Catalans*. Recurs en línia: <http://dlc.iec.cat>
- *Gran Enciclopèdia Catalana*. Recurs en línia: <http://www.enciclopedia.cat>

V. Annex

Capítol 69. *De pobrea* (pàgines 310 – 312)

[1] Con lo bisbe fo en lo capitol ab los canonges ell dix que Jesucrist promés lo regne del cel als pobres e per açò volia que un canonge fos assignat a ufiçi de pobretat, lo qual canonge preycàs pobretat e fos cap dels pobres d'aquell çitutat; e que la renda de la sua canongia donás per amor de Deu e que ell acaptás de que vivís e anás pobrement vestit e que reprenés los richs d'esperit. Dementre que lo bisbe dehia lo procés del ofiçi, | un canonge qui era home de santa vida se levá en peus e demaná l'ufiçi de pobretat e promés complir a son poder totes les condicions | demunt dites, les quals se convenien al ufiçi.

[2] Altrejat fo l'ofici a aquell canonge e lo bisbe feu preycar per les sgleyes que aquell canonge fos cap de los pobres e que acabtaria als pobres, e doná gran perdó a tot home qui daria al canonge. Lo canonge doná sos richs vestiments per amor de Deu e totes les besties que havia e tot l'arnés de son ostal; e pobrement vestit acaptava a pobres vergonyans e a pobres despoderats e a puncelles a maridar e a infants orfens pobres, als quals fahia mostrar alcun mester de que vivisen.

[3] Esdevench-se un dia que lo canonge de pobretat vench al alberch del artiacha. Dementre que menjava l'artiacha menjars delicats e de moltes maneres, lo canonge de pobrea cridá altament:

– Via fora! Via fora! Que l'artiacha menuga e guasta los bens dels pobres de Jesucrist! E enaxí cridant lo canonge s'exí de la casa de l'artiacha e cridant aná per la vila e per les cases dels canonges e molts pobres anaven ab ell qui cridaven e dehien aquelles paraules matexes que l canonge dehia. Molt hac gran vergonya l'artiacha e a molt home doná consciència lo canonge reprenent l'artiacha.

[4] Altre dia s'esdevench que lo canonge de pobrea menjava ab lo cabiscol. Dementre que menjaven entraren en l'alberch del capiscol moltes besties carregades de blat | qui | era del cabiscol, lo qual cabiscol era home avar e ajustava diners per tal que enrequis un seu nebot, lo qual molt amava. | Lo canonge tantost con viu entrar les

bèsties per l'alberch se levá de la taula he anásse·n per les carreres ajustant los pobres; e con ach ajustats molts pobres vench al palau del bisbe e cridá "Dretura! Dretura!" E tots los pobres cridaren ab ell ensemps. Molt fò lo bisbe meravellat d'aquells crits e si·s foren tots los altres. Lo bisbe e sos canonges exiren a la porta, on atrobaren los pobres qui ab lo canonge lur precador cridaven "Dretura! Dretura!"; lo bisbe demaná al canonge per que cridava e lo canonge dix al bisbe | estes paraules:

[5] –Senyer, scrit es que tot ço qui sobra als clergues, part lurs necessitats, deu esser dels pobres de Crist. Lo cabiscol a molt blat ajustat e vol·lo vendre per ço que compre un castell a son nebot. Aquells diners que haurá del blat deman que·m sien donats, cor d'aquests pobres que vos m'avets comanats deuen esser; cor son nebot no es clergue ne·l cabiscol no ha bocha ni ventre a qui sia mester tot lo blat. Deman que·m sia feta dretura!

Lo bisbe tramés al cabiscol e sabé veritat del fet e atrobá que enaxí era con lo canonge de pobretat ho dehia. En vergonya e en confusió fo lo cabiscol, e lo bisbe doná sentència que tot aquell blat fos donat als pobres; e si lo nebot del cabiscol se volgués jutjar per pobre, que·n volgués haver una part enaxí con altre pobre.

[6] Lo canonge de pobrea preycava per les plaçes de pobrea e repreneia riquea. Un dia d'esdevench que un burgués molt rich e molt honrat d'aquella ciutat l'ach convidat. Ans que menjasen, lo canonge pregá lo burgués que li mostrás tot son alberch. Per totes les cases del alberch lo mená e lo canonge viu que en tot l'alberch no hac nulla cambra ni nulla casa a qui defallís nulla cosa, cor l'aberch era molt bell e be obrat. En cada casa havia tot ço qui pertanyia a son ofici, cor en la cambra havia molts lits e molts richs draps, e en lo palau ach moltes armes e moltes taules, e moltes besties hac en l'estable, e en la cuyna molts areamens; en lo corral hac moltes galines; oques, lenya, e en l'hort molts arbres; en los graners ach molt blat e en la despensa molt pa e farina, e en l'armari moltes copes d'argent, e en les perxes moltes vestedures, e en els caxes molts diners. Lo burgués e sa muller e tots los infants e tota ssa companya hac compliments de vestirs e de tot ço que hac mester. Con lo canonge hac vistes totes estes coses, ell dix que tant no havia guardat | ça ni lla que y pogués veer pobretat en nulla casa; e per açò ell no volia menjar ab ell, con fos cosa que ell era servidor de riquea, qui era contrària a pobretat, sa dona.

[7] Con lo canonge se volc exir del alberch del burgués e volch anar menjar en altre loch, lo burgués li dix que una cada havia secreta en son alberch | la qual ell no havia vista e volia que la veés. Lo burgués mená en aquella cada lo canonge, e fo pobre de aparellament. En aquella casa menjá aquell dia | lo canonge ab lo burgués e ab sa muller privadament e menjaren magres viandes; e lo burgués mostrá lo pobre lit on jahien ell e sa muller e mostrá-lo ço çilici que vestien e mostrá-li un libre on eren escritres les almoynes que ell fahia secretament. En altra casa secreta era lo crucifiçi, on lo burgués e sa muller estaven en oració e en contemplació pregant Deu e parlant de Deu. Molt fortment se meravellá lo canonge de la vida del burgués e de sa muller e demaná al burgués per que tenia en tan gran benança de vestiments e de viardes sa companya ni son alberch ni con lo tenia bastat son alberch de totes coses que n fos pus pobre d'esperit, cor aytant con les benanças dels altres e les riqueses eren mayors e aytant con les vehia pus suvin e les menyspreava, d'aytant era pus pobre d'esperit. Molt plach al canonge la vida del burgués e de sa muller, he loá e beney Deu, qui li havia donat tan bo companyó a servir pobrea.